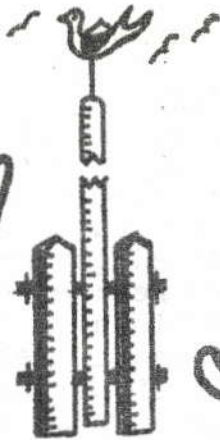

Rond de

Schutsboom

informatie ten behoeve van de leden van de heemkundige kring "de Vyver Heertganghen" Goirle-

Hadden wij aanvankelijk de bedoeling slechts tweemaal per jaar met een mededelingen-bulletijn te komen, thans, in de tweede jaargang, verschijnt een "Extra-Nummer" met artikelen over :

Kerstmis in de dertiger jaren	blz. 2
Het Leengoed "Ter Loo"	" 3
Landaanwinning	" 5
As g't sewèèlen nog nie wiest !	" 6
Goirle-Berkendorp	" 7
Brabant tussen 1300 en 1648	" 10
Onze Webkes	" 11
Zoals de ouden zongen ...	" 12
Kanaries, hun gewicht in goud waard !	" 13
Valentijns-dag	" 13
Zucht naar de Geboortegrond	" 13
Correctie en excuus (Mijn Gôôls plat)	" 13
Verlag lezing drs. Jean Coenen	
Verlag lezing Albert Delaheay	
Kerstviering	
Heem-LOG	
Onderhoud Gebouwen Heemerf	
Heem-avond Januari en Februari	" 14
Schoonmaak	
In Memoriam	
Kerstmis in de Heemschuur	" 15

Voor de diverse teksten en aanhalingen zijn verantwoordelijk, ieder vur't zèene en bij het Kring-bestuur bekend:

Cees Robben, Jan Hoogendoorn, Cees Santegoets en Jan Houtepen.

---+---+---+---+---+---+---+---+---+---

Kerstmis in de dertiger jaren :

Dat was in de tijd dat er nog geen wenskaarten waren met de opdruk "Prettige Feestdagen". Toen stuurde men nog aan verre familie en kennissen zijn naamkaartje met daarop Z.K. en Z.N. Tegenwoordig probeert men ook in de Eucharistieviering het schone gebruik van de Vrede-wens in te voeren, maar dat wil hier nog niet zo goed lukken. Wat is er evenwel mooier dan elkaar het "Geluk van Vrede en Teverdenheid" toe te wensen ? Die handdruk moet ervaren worden als één van de vernieuwingen die onze liturgie "vollediger" maken.

-Hoe was dat vijftig jaar geleden ? Toen werd er geleefd en gewerkt naar zo'n feestdag toe. Er zat iets mystieks in de lucht. Er was gebiecht en de liedjes tijdens het werk waren al geheel op dat feest afgestemd. Bij de gewone geur van jute en linnen kwam nog die van boenwas, van pas gepoetst koperwerk, van geschuurde klompen en van de klokzeep waarmee men zich in de kuip op de goot had gewassen; dan rook het er naar de bouillon die op het fornuis stond te trekken, naar het vlees dat reeds werd voorgebraden, en de pudding die stond te stollen in de visvorm. Daar kwam dan nog bij de geur van het malen van de koffiebonen en van vers gezette koffie, en van het boven de gootsteen uitkloppen van het propke uit de tuit van de koffiekannet. En in de huiskamer snorde de plattebuis met gloeiende wangen en stonden in een hoek de kerststal en de kerstboom versierd, maar de kerstkransj hingen hoog genoeg dat ge er als kleine puk zonder stoel net niet bij kondt. Op de tafel lag het papieren kerstkleed met rode en groene hulsttakjes en kaarsjes bedrukt.

-Men ging vroeg naar bed, want de nachtmis begon om 3 uur. Voor de koristen en 't jongenskoor werd om half 3 de communie uitgereikt. Daarna kregen zij in het K.A.V.huis een kop koffie of "seklade"melk en beschuit mee muisjes, vanwege 't Kerstkindje, maar ook omdat zingen op de nuchtere maag nooit ging. 't Oksaal was bijna te klein. Middenin stond 't jongenskoor, en de heren daaromheen, buik vooruit en de duim in het mouwgat van hun vest, elkaar met een knipoogje bemoedigend. Je kon het aanvoelen : Zij waren daar heer en meester.

-Wat kon het soms koud zijn. Om 3 uur zat en stond de kerk stampvol. De lampjes aan de bogen op 't priesterkoor brandden, maar daar kwam wel eens de klad in als de stoppen sprongen. De koster sjouwde alsmaar heen en weer, en deed zijn best om al die kaarsen en lampen recht en brandende te houden. De kerststal stond in de Lourdesgrot bij de jongensbanken. Dat hadden die weer op de meisjes voor !

-Het dienen van de nachtmis was voorbehouden aan de priesterstudenten van de parochie. Een hele schare kleine misdienaars zorgde voor de olijsting. De plechtige, gezongen Nachtmis met Drie Heren werd gevolgd door nog twee gelezen missen tijdens welke kerstliedes gezongen werden. Als er dan tegen 5 uur werd thuisgekomen, had moeder de koffie gezet, en enkele vetkaarsjes in de kerstboom aangestoken. Dat moest echter goed in de gaten gehouden worden, want 't brandgevaar was groot. Na elkaar Zalig Kerstmis gewenst te hebben werd er een worstebroodje gegeten, en daarna nog enkele uren naar bed.

-De vroegmis om half 8 was vooral voor de moeders. 't Waren 3 gelezen missen met volkszang-kerstliedes. Thuis probeerden wij er dan tussenuit te piepen, want bij opa viel allicht iets te doen of te halen. Dat was maar 'n paar deuren verder en ook te bereiken over de hofpad.

-Opa was dan meestal al bezig op de goot. Hij deed 'n kluit fieteloo en 'n stukske reuzel in de pan, dat heerlijk spetterde, om er vervolgens de kortelietten in te bakken. Wij mochten dan de muskaatnoot ook eens over de rasp halen, op gevaar af dat ge je vingers schampste of 'n hete vetspat tegen je hand krijgt. Dan was het "bloeijsje en brulle", maar dat leverde dan het eerste kerstkransje op. Dan trokken we maar weer op huis aan, waar de spekpan al op tafel stond. Dan was het lekker soppen, maar ja, dié lustte geen wit, en dié wou persé 't zwoertje, en zo was er direct al weer spanning.

-Om half 11 was er de Hoogmis, ook weer 3 missen waarvan de derde gezongen werd, en om half 3 's middags het Lof. Als korist had je het er op zulke dagen druk mee !

-Maar toch was het, en dat wensen wij U allemaal.....

een ZALIG KERSTMIS !

JHn.

Het Leengoed "Ter Loo" .

De Heer Charles van Ginneken heeft mij weer in de gelegenheid gesteld het verdwenen "Hooghuys" aan de Abcovense Dijk met enige tekeningen onder Uw aandacht te brengen.

In het Goirle's Nieuwsblad van 16 april 1981 tekende ik de voorgevel met de leibomen. Hier ziet U de voorgevel nogmaals plus een goede kijk op de zijgevel.

De bewoners van het "Hooghuys" konden via een elegant sierlijk bruggetje naar de overkant van de Ley komen, waar zij op een stukje grond sierbloemen kweekten.

In de voorgevel van het "Hooghuys" vormden de muurankers het jaartal 1563. De geschiedenis van het leengoed "Ter Loo" gaat echter veel verder terug. Wat heeft de leenman of leenvrouw bezield dit jaartal zo voor het nageslacht te willen vereeuwigen? Is het huis eens door oorlogsgeweld vernield en afgebrand en in 1563 weer opgebouwd? Wie zal het zeggen ... toch intrigeert dit teken op de wand.

De leenmannen resideerden niet op "Ter Loo". Hoogstens maakten zij in het jachtseizoen hier de streken onveilig. Zij woonden elders en lieten de exploitatie van het leengoed over aan de pachters.

In de leenregisters te Brussel en ook wel in de archieven van 's-Hertogenbosch en Tilburg is de geschiedenis van de leenmannen en pachters van het goed te achterhalen. Hier wordt men geconfronteerd met jaartallen, -van leen aanvaarden en sterven, -van opkomst en ondergang.

Op 28 april 1524 sterft Gerrit Jan Roelofs, de eigenaar van het leengoed. Hij heeft een ongetrouwde dochter Lijsbeth. Lijsbeth wordt onder voogdij gesteld. Haar voogden geven Mr. Hendrick van der Sijpe secretaris van de Raad van Brabant, opdracht om namens Lijsbeth voor de Hertog van Brabant de eed van trouw af te leggen, en haar als leenvrouwe in de leenregisters te Brussel in te schrijven.

Uit dit leenverhef blijkt dat zij op dat moment houdster is van twee lenen, n.l.: het leengoed "Ter Loo" en het leengoed "Den Crommenbeemt". Den Crommenbeemt is vijf bunder groot en wordt verdeeld in een leen van $3\frac{1}{2}$ bunder en een leen van $1\frac{1}{2}$ bunder.

In de periode 1530-1531 huwt Lijsbeth met Hendrick Kemp, een gefortuneerd koopman in wollen lakens en woonachtig te 's-Hertogenbosch.

Uit hun huwelijk worden zes kinderen geboren, geheten : Jan, Nicolaas, Ambrosius, Cornelis, Elisabeth en Johanna.

Elisabeth huwt met Mr. Henrick Oliviers, en Johanna huwt met Lambert Stoters.

Lijsbeth Roelofs ontvangt een schrijven uit Brussel, gedateerd 4 november 1550, waarin haar wordt medegedeeld dat Mr. Hendrick van der Sijpe is overleden en dat door haar of een plaatsvervanger weer opnieuw de eed van trouw voor de Hertog van Brabant moet worden afgelegd.

Zij moet dat binnen veertien dagen komen doen of anders wordt dat op haar kosten in Brussel wel geregeld.

Op 10 april 1564 wordt er voor de schepenen van Tilburg (?) of voor de schepenen van 's-Hertogenbosch (?) een contract opgesteld, waarin de kinderen van Hendrick Kemp en Lijsbeth Roelofs de nalatenschap van hun ouders verdelen.

Hendrick Kemp en Lijsbeth Roelofs zijn overleden en hun goederen liggen verspreid in Goirle, Son, 's-Hertogenbosch, Heeswijk en Berkel-Enschot.

Wat het goed "Ter Loo" betreft, volgt Jonkvrouwe Elisabeth, die gehuwd is met Mr. Henrick Oliviers, haar moeder Lijsbeth Roelofs op als leenhoudster van het goed "Ter Loo" op 4 oktober 1564.

We zijn en passant geruisloos het jaartal 1563 (muurankers) gepasseerd, maar het blijft nog steeds een onverklaarbaar teken op de wand.

-C. Robben-

Naschrift:

In zijn artikel "Het Huys Ter Loo op Abcoven" in het Nieuwsblad van het Zuiden schrijft Pierre van Beek dat dit Hertogelijk Jachthuis reeds vóór 1312 bestond, maar dat de muurankers het jaartal 1368 vermeldden.

In ons museum is nog een engelenkopje te zien, waarvan er eertijds vier de gevel van het Hooghuys sierden. Het werd geschonken door de heer Charles van Ginneken uit Duiven.

